№ 21 Ausgabe A.

HOMAN

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

no 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Cena Abwiestak:

na 4 aj staranie za radok drobnymi literami —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 21 (113) Hod II. Wilnia, 13 marca 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

PARYŽ. (Hawai) Zachodny front zdajecca wyjdzie sa swajej nieruchawasci. Aznaki dziejacielnasci učaščajucca i pradwieščajuć zdareńnia.

12 marca.

Zachodni teatr:

Wielmi jasnaja pahoda u szmat jakich miejscoch wyklikała pawialiczenuju dziejacielnaść harmat i lotczykoŭ.

Asabliwa silny ahoń byŭ u akolicach Ankr, miž Bukua i Translua; u niekatorych miescoch u niž pa Eń i u Szampanii ahoń ažyŭlony. Na paŭdzień ad Repen francuzy siahońnia ranicaj atakawali czaści naszych pazycii — jany byli adbity.

U bitwach na pawietry naszy worahi stracili 16 samalotoŭ i 2 balony, ad abaronnaho ahnia 1 samalot.

Uschodni teatr:

Ažyŭlonaja artyleryjnaja i patrulnaja dziejacielnaść. Wialikszych bitwoŭ jescze nie było.

Makiedonski front: Pamiž Archidaj i Prespaj razwilisia sierad naszymi linijami drobnyje styczki.

Austryjackaje apawieszczeńnie.

WIENA. 12.III. Uschodni teatr. Biez asabliwych prypadkoŭ.

Italjanski teatr: Suproć płoskahora Karst italjancy utrymliwali macniejszy harmatny i minny ahoń. Woražaja ataka na Kostanjewicu adbita.

Szwedzki kryzys.

STOKHOLM. Pryniaty pryjajnyje miery da dakonczeńnia kryzysa, czekajuć narady uradu z wierchawodami partij. Hetaja wiestka pakazwaje, szto u ministerstwie nastupiła zhoda pa powadu anhło-szwedzkich pierehaworaŭ.

BAZEL. U Italii wialikaja pieramiena hienerałoŭ liczycca adznakaj nadchadziaczaho wialikaho nastupleńnia.

WASZYNGTON. Wilson padpisaŭ dekret ab sklikańni konhresu na nadzwyczajnaje zasiedańnie 18 marca. Apracza taho jon predpisaŭ marskomu ministerstwu uarużyć tarhowyje karabli. U hetym pytańni usio ministerstwo padtrymało Wilsona.

BERN. Z Nju-Jorka pawiedamlajuć, szto jeszcza try amerykanskije karabli atpraŭleny u pajas błokady. Z ich dwa u London, trejci u Hawr. Czas atpraŭki niewiadomy.

ŽENEWA. Z Meksyku pawiedamlajuć: tajnyje sabrańnia u katorych uczastwujuć, czyślennyje žywuczyje u Meksyku i prybyŭszyje sa Złuczenych Sztatoŭ niemcy adbywajucca sztodzienna u Wierakrucie i Monterej. Pawodle czutak u Meksykanskim zaliwie znachodziacca abszyrnyje prowijantnyje stancii dla niamieckich padwodnych łodak.

Siahonnia pawinny adbycca wybary prezydenta u Meksyku. Wybrany budzie napeŭna iznoŭ Karranca. Jadyny kontr-kandydat Obregon takže staronnik niemcoŭ. Upłyŭ niemcoŭ u Meksyku wialiki. Niamieckije ahienty znachodziacca pa usiej staranie, a takže i ŭ Peru, dzie takže wyjaŭlajecca niamiecki ŭpłyŭ suproć Złuczenych Sztatoŭ.

PIECIARBURH. Kamandant czornamorskaho flotu pawiedamlaje, szto na proszłym tydni zatopleno minami, abo orpedami 4 wajennyje transporty pa darozi s Siewastopala u Armeniju.

LONDON. Zdaroŭje, zachwareŭszaho na nyrki Greja abiespakoiwajuczaje.

PEKIN. Kitajski prezydent usio eszcze admaŭlajecca spoŭnić wymohi kabinetu ab razrywie z Niamieczczynaj. Prezydent upirajecca na swaim pohladzie, szto jon adzin maje prawo apawieścić wajnu.

ŁODZ. Niamieckaja bolszaść u Łodzkaj miestowaj uprawie pastanawiła wiaści razhamony na niamieckaj mowie i zawiaści niamieckuju mowu u ŭnutrenaj służbie miesta.

Abyczajowaje prawo biełaruskaho sielanstwa.

U siamiejnych stasunkach biełaruski sielanin kirujecca, wiekami złažyŭszymsia, abyczajowym prawam. Prawo hetaje maje wialikuju moralnuju siłu za saboj i niemało daŭnaho-archaicznaho.

Dahetul u nas siemja maje dźwie formy: wialikaja siemja i małaja siemja.

U skład *wialikaj siamji* uchodziać piersz za ŭsio rodziczy-swajaki, naprykład: nie razdzielenyje braty, dziadźki i plamieniki, paśla asoby pryszoŭszyje u siamju pa žanidźbie, niawiestki i ziaci (*prymaki*), pryniatyje u dom ciescia, dalejszyje rodnyje, abo i saŭsim nia rodnyje, pryniatyje u dom na warunkach *zdolnictwa*, u kancy pryjomyszy i czeladniki. Hetkim parādkam u skład wialikaj siamji uchodziać jak swajaki, tak i nie swajaki. Zwiaź, katoraja złuczaje u adno — heto ahulnaja praca na ahulnym kawałku ziamli, abo ahulny rysztunak pracy. Pry hetym majetnaść tak sama liczycca ahulnaj, biaz roznicy, ci henaj majetnaściu kiruje starszy letami u siamji, ci ahulna pryznany kiraŭnik. Pałažeńnie swajakoŭ u siamji samo saboj zrazumieło, ale pałažeńnia czužych wymahaje pajaśnieńnia.

Najpiersz a „prymakach“. *Prymakami* nazywajucca zjaci, jakije pakinuŭszy swaju siamju pierajszli u siamju ciescia. Pawodle abyczajowaho prawa, prymak, pryniaty u siamju karystaje s prawoŭ rodnaho syna. Pawodle hetaho-ž prawa daczka, kali jość syny nie maje prawa na ziamlu, a tolki na ruchomuju majetnaść, pryhatawanuju jej samoj dla siabie, abo na majetnaść, pryznanuju jej siamjoj. Hetkaja asabistaja ŭłasnaść u siamji nazywajecca „bondaj“. Na bondu daczki u siamji zazwyczaj składajecca: zroblenaje jaje ułasnymi rukami i sposabami, abo pierekazanaje—pałatno, paściel, bializna adzieža.

U prymaki da silnych siamiej achwotna iduć biadniejszyje, kirujuczysia czysta materjalnymi kambinacijami: atrymać czaść ciesciewaj majetnaści.

„*Zdolniki*“ biarucca u siamju kali niedastaje patrebnaho czysła raboczych ruk i pry dastatku ziamli. Zdolnikoŭ najczaściej pryjmajuć udowy, astaŭszyjesia z małymi dziaćmi, a takže zaniepaŭszyje haspadary padszukiwajuć zdolnikoŭ sa zdarowymi raboczymi rukami, hraszami, abo inwentarom. Zdolnik i jaho siemja karystajucca prawami czlenoŭ siamji naraŭnie z ŭsimi. Kali haspadarkaj i siamjoj kiruje sam haspadar, ci haspadynia, zdolnik u stasunku da jaho zajmaje pazyciju brata abo syna, a kali haspadara nima, to zdolnik biare na siabie jaho funkcii. Prynosiaczy u siamju swaju majetnaść, a hłaŭnaje — pracu, zdolnik i jaho siemja atrymliwajuć prawo na ruchomuju i nieruchomuju majetnaść, z wykluczeńniem bondy. Hetkim czynam biezziamielnik atrymliwaje ziamlu.

Narodnaje prawo nieznaje usynaŭleńnia, ale z druhoj starany jano razrožniwaje dwajakaje pałažeńnie usynoŭlenych: pryniatych na usynoŭleńnie i na wychowańnie. Usynoŭleny karystaje z ŭsich prawoŭ syna ci daczki, uziaty na wychawańnie tolki karystaje ad 18 hadoŭ s prawa najmita. Za usynoŭlenych pryznajucca tyje tolki, ab katorych haspadar piśmienna, pierad schodam, abo pry świedkach, sławami skazaŭ, szto pryjmaje „zamiest syna“, abo „zamiest daczki“.

Czeladź, heto najomnyje, za umoŭlenuju u hod canu, najmity. Kali najmit wybiraje szto hod swaju pensiju, jon nie maje nijakaho prawa u siamji, ale najmity, jakije prasłužyli nia mieniej 10 hadoŭ nie wybirajuczy swajej płaty, stanowiacca siemjaninami i karystajuć z roŭnych prawoŭ naraŭnie z usimi czlenami siamji.

Kiraŭnik siamji nazywajecca pastaronnymi „haspadar“, siamjoj — „baćka“. Jon kiruje usimi mužczynskimi rabotami. wiedaje hraszami, wystupaje pierad uradam, jak predstaŭnik siamji, adnakže, jon pawinien u ważniejszych sprawach radzicca s siamjoj. Czas siamiejnych narad narodnaje prawo naznaczaje na czas wiaczery.

Pierechowywańnie hroszy samim haspadarom u siabie, narodnaje prawo nie pachwalaje: hroszy pawinny chawacca u haspadyni. Zatoje na haspadaru lažyć abawiazak moralnaho kirawańnia moładździu, karańnia i pachwały, atpuskańnia na raboty na staranu dla zarabotkaŭ dla siamji i na bondu. Haspadar akružen znakami pawahi i paszany; jon sadzicca za stałom na pierszym miejscy „na kucie“, jamu należycca pierszaje słowo u radzie i pabožnych adprawach (naprykład pry zaklikańni »dziadoŭ« u zaduszny wieczer). Haspadar nia tolki pawinien kirawać rabotami, ale i swaim asabistym prykładam pakazywać, jak treba pracawać. Despotycznaja ŭłaść haspadara zazwyczaj wiadzie da raspadu siamji, dzieła hetaho haspadar usio robić sa zhody i rady siamji.

Hetak sama, jak haspadar u mužczynskim addzieli, tak haspadyniaj jaŭlajecca kiraŭnicaj u žanoczym addzieli haspadarki. Najczaściej „haspadyniaj“ bywaje žonka haspadara, ale zdarajecca, szto haspadyniaj bywaje i inszaja starejszaja predstaŭnicca siamji; usio tut zależyć ad asabistych zdolnaściej i pawahi.

W. Ł.

(Dalej budzie).

U Wilni i wakolicach.

—————

× **Centralizacija uradou.** Dla uproszczeńnia etapnaj słužby armii na ŭschodzie, Hłaŭnakamandujučyj na ŭschodzie zahadaŭ 15 marca 1917 h. złučyć abodwy upraŭleńnia Litwy i Wilnia-Suwałki u adno upraŭleńnie z miestam bytawańnia u Wilni. Naczalnikam hetaho upraŭleńnia naznaczajecca starszy pa ranhu, s pamiž dwoch naczalnikoŭ hetych upraŭleńnioŭ, Oberstleutenant a la Suite der Armee kniaž von Isenburg — Birstein. Byŭšy dahetul naczalnikam upraŭleńnia Wilnia—Suwałki, major hraf Jork von Wartenburg, na swajo ŭłasnaje žadańnie, wychodzić sa słužby.

× **Wekselnyje sroki** zahadam Hłaŭnakamandujuczaho na uschodzie pradaŭžajucca ad 1.3 17 h. da 30 czerwienia hetaho hodu.

× **Rasiejskije rubli.** Pa zahadu Hłaŭnakamandujuczaho na ŭschodzie, mohuć dawacca i pryjmacca tolki pa uzajemnaj zhodzie.

× **Tannaja straŭnia kramnickich słužaczych.** Straŭnia kramnickich słužaczych atkryta u minŭzuju niadzielu, Jurjeŭski praspekt 56.

× **Skoraja pomacz.** Za aposzni tydzień dadziena skoraja pomacz u 86 prypadkach, pryczym u 56 treba było karystacca karetkaj skoraj pomaczy.

× **Apawieszczeńnie.** Pan Hłaŭnakamandujučyj armijej u minuŭszym miesiacy nałažyŭ na nižejpisanyje hramady u etapnaj terytoryi hetkije kontrybucii:

1. Na hramadu Pierawoźniki, Władysłaŭskaho pawietu, za toje, szto ŭ Pierawoźnikach z 29 na 30-je, I. 17 zhareŭ žyły dom, pry czym zhareli takže uradžajnyje zapasy i ahoń wybuch ad nieaściarožnaści žycharoŭ domu kary 300 marak.

2) Na hramadu Jadwibawo, czyrwinskaho pawietu, za toje, szto 28.I.17 zhareło humno z uradžajnymi zapasami i pažar tłumaczycca nieaściarožnaściu adnaho žychara, kary 100 marak.

3) Na hramadu Muryny, władysłaŭskaho paw., za toje szto 6.II.17 h. u Murynach zhareli swinarnik i skład dla bulby z uradžajnymi zapasami i pažar tłumaczycca nieaściarožnaściu adnaho žychara, kary 250 m.

E.H.O., 1 marca 1917 h.

Der Etappen-Inspekteur
padp. v. Trotta,
Generalleutnant.

× **Kurs rubla:** Oficyalny — 2 m. 00 fen. za rubiel; u bankach pry pradažy — 2 m. 28 fen., pry kupli — 2 m. 32 f.

Pazyczkowaja kasa biare 6%.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najnižejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniž.
za dzień z 7 na 8	— 4,5°	— 13°
„ „ z 8 na 9	— 6°	— 8,5°
„ „ z 10 na 11	— 6,8°	— 9,5°
„ „ z 11 na 12	— 5°	— 13°

Z USiAHO KRAJU.

Woŭkawysk i jaho wakolicy.

WOUKAWYSK. U dalinie, pry ruczczu Woŭkawyi, lažyć pawietowaje miesto Woŭkawysk, jaki pierad wajnoj mieŭ 16 tysiacz a ciapier kala 7 tysiacz žycharoŭ. Heto typowaje biełaruskaje miesto, sa swaimi nizieńkimi dreŭlanymi domikami i drobnymi kramkami na rynku. Zatoje piekna wyhladaje miesto, kali hladzieć na jaho s uzhorkoŭ, leżaczych na lewo ad jaho. Miesto zdajecca tady ablamawanym antalažaj lasoŭ, pamiž jakimi samy wydatny, heto — dzieržaŭnaje laśnictwo „Zamkowy les".

Može stacca, szto u buduczynie hetaje biełaruskaje miasteczko budzie słužyć paleciszczam dla słabahrudnych.

Ale i z historycznaho boku Woukawysk cikawy. U akolicach miesta leżać, tak zwanyje „szwedzkije szancy" — resztki ziemlanych rabot s czasoŭ paŭnocznaj wajny. Pry darozi u Izabelin, wysoka na hare u lesi, znachodzicca rasiejskaja wajennaja mahiła sa swaimi wysokimi kryžami; dalej u lesi paraskidany, to tut—to tam, padzinokije mahiły paŭszych u bitwach rasiejskich i niamieckich sałdatoŭ, u czasie bitwy, u wiereśni 1915 hodu. U nizie, pad haroj widać kurhan nasypany nad pałohsymi tut sałdami napoljonaŭskaj armii, u 1812 hadu. Pry samym miescie, kala darohi u Izabelin, staić pomnik, pastaŭleny 5 hadoŭ tamu, u pamiać taho, szto u śniežni 1812 hodu, Kutuzoŭ tut amal sto nie zławiŭ Napoljona. Pomnik, praŭda, dreŭlany czasowa pastaŭlenyj, pakul budzie adlit praŭdziwy.

Pry samym pomniku, na Kutuzoŭskaj wulicy znachodzicca apuszczeny plac, dzie kaliś stajaŭ maleńki domik, słužyŭszyj pry adstupleńni napoljonaŭskaj armii adpaczynkam dla Napoljona.

Rychtunak da wiesnawych rabot.

BIEŁASTOK. U Biełastoku i akolicach užo rychtujucca, u sadach i harodach, da wiesnawych rabot.

Narodnaja straŭnia.

SUWAŁKI. U tutejszaj narodnaj žydoŭskaj straŭni wydajecca szto dzień 1.200 porcij. Sztomiesiacznyje raschody straŭni 4.000 marak.

Kara śmierciu.

WARTY, kalwaryjskaho pawietu. 20 lutaho laśnik, Adam Małžynski, za wajennuju zdradu zasudžen na śmierć. Zasud wypoŭnien rasstrełam.

Kradzieży konioj.

TATARYSZKI, Wiłkomirskaho pawietu. U noczy, z 28 lutaho na 1 marca, ukradziena piachadowaja kabyła.

PIWONIJA, pad Wiłkomiram. U noczy, z 28 lutaho na 1 marca ukradziena adnawokaja kabyła.

Stanowiszcze łatys zoŭ.

Łatyszskije socyał-demokraty apawieszczajuć u szwajcarskaj socyał-demokratycznaj hazeci „Tagwacht", szto jany admaŭlajucca pasłać delehatoŭ na socyał-demokratyczny zjezd, s sajuźnickich dzieržaŭ.

WIESTKI Z RASIEI.

———

U Dumie.

KOPENHAGA. Deputat Konowałoŭ u rasiejskaj dzieržaŭnaj Dumie wostra wystupiŭ u abaronu aresztawanych czlenoŭ-socyalistoŭ kamitetu wajennaho promysłu. Dowady uradu, szto aresztawanyje pracawali na karyść zawiedzeńnia respubliki, jon abjaŭlaje nie praŭdaj. Aresztawanyje spoŭnili swaju hramadzianskuju pawinnaść. Jany, praŭda, zajmalisia palitykaj, ale hetaž nie zabaronieno i rasiejski hramadzianin nie niawolnik.

Kierenski, wierchawod trudawikoŭ, skazaŭ: sprawa idzie nie ab aresztawanych rabotnikach, a ab tym, szto kožny rasiejski paddany pawinien mieć prawo wyskazywać swaje palitycznyje dumki i dziela hetaho pawinien karystacca sa swabody sabrańnioŭ.

Razszczep u Dzieržaŭnaj Radzie.

SZTOKHOLM. Prawaja hrupa rasiejskaj dzieržaŭnaj Rady razszczapiłasia: adna czaść wybrała sabie na pawadyra Makłakowa, druhaja Trepowa.

Zasiedańnie Dumy.

KOPENHAGA. Na pierszym zasiedańni dzieržaŭnaj Dumy, ŭsie pramoŭcy horacza haracza hawaryli ab sumnym pałažeńni ab uzapaszeńnia praduktami dzieržawy, adnak pramoŭcy strymliwalisia ad asabliwych napadak na urad, bo jak kaže hazeta „Kołakoł" niechacieli ryzykawać raspuskam Dumy.

Ministar ratajstwa Rytiich skazaŭ, szto zakupka zbožža robicca usio trudniejszaj, bo sielskaje nasialeńnie nespaŭniaje swajej patryotycznaj pawinnaści i chawaje zapasy.

Akciabryst Szydłoŭski, praczytaŭ zajawu prahresyŭnaho bloku, jaki wyražaje niawieru uradu.

Socyalist Czecheidze napadaŭ na prohresyŭny blok, jaki admowiŭsia surjozna razhledzieć zhodliwuju prapazycÿju Niamieczczyny. Zmianić uradowuju systemu može tolki sam narod. Ciapieraszni urad kirujecca u propaść i ŭciahnie i nas s saboj.

Puryszkiewicz skazaŭ; staronniki niemcoŭ robiacca u nas usio silniejszymi i silniejszymi. Prawicielstwo demoralizawano i pchaje Rasieju u propaść.

Prohresyst Jefromoŭ nazywaje areszt rabotnickich deputatoŭ, paszczoczynaj usiamu rasiejskamu narodu. Dzieržawa znachodzicca pierad katastrofaj. Pamiž nasialeńnia ŭsio bolej raście rospacz. Lik ludziej, jakije nia wierać u Dumu, raście sztodzień.

Ab rospusku Dumy.

KOPENHAGA. „Utro Rossii" pawiedamlaje, szto rasiejski urad chocze raspuścić Dumu. Wybory buduć naznaczeny, pawodle słoŭ hazety, u wosień 1918 hodu.

Urad dumaje, szto jon maje prawo na heto, bo asnaŭnyje zakony wymahajuć tolki sazywu Dumy u kožnym hadu, a ŭ hetym hadu Duma užo zasiedała.

Praces Manusewicza-Manuiłowa.

SZTOKHOLM. Pieciarburski akružny sud u kancy skonczyŭ praces, suproć palityczanaho ahienta Manasewicza-Manuiłoŭ. Manuiłoŭ zasudžen na paŭtara hodu turmy. Praces hety nieraz pierarywausia s pryczyny kompromitujuczych rasiejskaje prawicielstwo raskryćcioŭ.

Try žadańnia.

(KAZKA).

Było heto daŭno, kali ješče ludzi nia ŭmieli ni siejać zbožža, ni žać, ni budawać sabie ciopłych chat, pakul nie nawučyŭ ich usiaho hetaho adzin mudry starec Hrymon. Kali Hrymon nawučyŭ usiaho dobraho ludziej, jon pajšoŭ ad ludziej, pakinuŭšy ich samim sabie. Ale adchodziačy jon skazaŭ, što kožny može pryjści da jaho u hości i wyskazać jakoje niebudź žadańnie—tolki adno, nia bolej — i tady jon spoŭnić jaho i dašć usiakamu toje, čaho jamu najbolej choćecca.

Ale dajšci da jaho było ciažka: žyŭ jon daloka, daloka, siarod mora na wostrawi, za mnoha mil adhetul. Wielmi mnoha ludziej wybiralisia isci da jaho, ale mała chto dachodziŭ.

Žyli byli na świeci try braty, jakije raz wybralisia u hości da mudraho Hrymona. Siem hadoŭ jany išli, uzlezali na hory padniabiesnyje, prachodzili daliny abšyrnyje, lasy ciomnyje i bałoty nieprachodnyje až u kancy slomaho hodu pačuli sabačy brech. Išli jany ješče try miesiacy i brech s kožnym dniom rabiŭsia čutniejšy, u kancy jany pryjšli da bierahu mora. Tut ich ubačyŭ mudry starec, pierapłyŭ more u wialikim kamiennym čoŭnie i ŭziaŭ ich s saboj na wostraŭ.

Wy i ŭ śnie nikoli nie bačyli hetkaho charošaho wostrawa, hetak na im było zialona, ciopła i wiasioła. Starec try nočy i try dni častawaŭ ich hetkimi miasami, miedami i harełkami, jakich jany nikoli raniej nie bačyli i nia dumali kab było na świeci. Pasla skazaŭ:

— Skažycie mnie čaho wy choćecie, i dziela čaho wy pierebyli hetkuju trudnuju darohu, kab mianie ubačyć?

Małodšy brat skazaŭ:

— Ja chaču być hetkim zabaŭnym, kab nichto nia moh mianie słuchać biaz śmiechu.

Tady wialiki mudrec pakapaŭšia rukoj u ziamli, wyrwaŭ kareń śmiechabudnaho ziella i skazaŭ: Jak ty zjasi heto, ty budzieš samym śmiešnym čelawiekam na świeci, i ludzi buduć śmiejacca jak ty tolki adčyniš hubu. Hladzi tolki nia jež kareńka pierš čym damoŭ wierniešsia.

Małodšy brat padziakawaŭ i paśpiašyŭ damoŭ.

Nazad lohka było iści, tak što zamiest siami hadoŭ, jon prajšoŭ usiu adlehłaść u siem dzion. Ale dziaciuk byŭ nieciarpliwy i nia moh strymacca, kab nia pahladzieć ci spoŭnicca jaho žadańnie i na šostuju ranicu zjeŭ zielle.

Raptam jon pačuŭ, što na jaho mieśta najšło: jon staŭ skakać i kryčać z radaści: kurapatki, što chacieŭ jon zastrelić sabie na śniedańnie, raschachatalisia i palacieli u čarot; sarny takže sa śmiecham uciakli u les i jamu cely dzień niečaho było jeści. Na druhi dzień jon pryjšoŭ u swaju wiosku. Jon chacieŭ skazać swaim rodnym, što hałodzien, ale nia zdužaŭ wymowić i pieršaho słowa, jak usie chapilisia za žywaty sa śmiechu, a kali jon dalej hawaryŭ, usie akružajučyje śmiejalisia usio krapčej i krapčej — im tak było śmiešna, što jany ničoha nie mahli razabrać što jon kazaŭ, hetak hołasna jany śmiejalisia. Paśla dajšło da taho, što stali kačacca pa ziamli trymajučysia za žywot, u kancy jany pačcielkali, pazapirałšy chaty, bo im pryšłosia-b pamierci sa śmiechu. Jon pačaŭ ich klikać, prasić, kab dali čaho zjeści, ale jak tolki pačuli jaho hołas, to iznoŭ zaśmiejalisia, ŭ kancy kancoŭ kryknuŭ, što jany zabjuć jaho kali jon nia pojdzie ad ich. Hetak jon i pajšoŭ uNes i staŭ tam žyć adzin.

(Dalej budzie).

U Dumie panuje żywy niepakoj, dziela taho, szto pramowy opozycijnych deputatoŭ cenzuraj kawierkajucca i pieratwarujucca u saŭsim niezrazumiełyje.

Kierenskij zwiarnuŭsia da Dumy zaklikajuczy ćwiarda protestawać suproć hetkaho aszukanstwa narodu ab nastrajeńni Dumy.

Rasieja na pieradodni ważnyah wypadkoŭ.

WIENA. Anhlickije, francuskije i italjanskije hazety padajuć, szto ahulnaja trywoha u aposznije dni u Rasieja wielmi uzmahłasia. Duma atkidaje usie prajekty zakonoŭ uradu. Rasiei znachodziacca na pieradodni wielmi ważnych wypadkoŭ i może być dzierżaŭnaho pierewarotu. Kołakoł pradskazwaje rospusk Dumy „Times" padaje, szto u aposznnije dni u Pieciarburzi byli rabotnickije rozruchi s pryczyhaładoŭli.

Dziela pryskoreńnia zhody.

PIECIARBURH. Rasiejskije hazety padajuć, szto Klub pastupowaj partii zwiarnuŭsia da socyalistycznaj partii zapraszajuczy wystupać razam suproć uradu. Ratunak dla rasiejskaj dzierżawy, partija baczyć toiki u skoraj zhodzie.

Karabiel zatapiŭsia.

CHRYSTIJANIJA. U czacie uczeraszniaj bury zatapiŭsia na Murmanskim bierazi wialiki rasiejski transportny karabiel, jaki stajaŭ na jakary u Kolskaj hubie. Szkody dachodziać 10,000000 rub.

Z ukrainskaho żyćcia.

Czasopiś. Jak padaje „Вільне Слово" sa studnia miesiaca 1917 hodu stała wychadzić ukrainskaja czasopiś „Szlach". U wydawańni pryjmajuć uczaście wydatniejszyje siły Ukrainy.

Teatr. U Kijewi użo załażyŭsia trejci ukrainskł teatr, u skład jaho uchodziać najlepszyje teatralnyje ukrainskije siły.

Kalendar. U Pieciarburzi pajawiŭsia nidaŭna ukrainski „Kalendar na rok zw czajny 1917", wy dany pieciarburskim dobraczynnym tawarystwam Skład kalendara u Pieciarburzi u ukrainskim bazary.

Niezdaroŭje mitrapalita Szeptyckaho. „Dziennik Kijowski" nadrukawaŭ telehramu pieciarburskaho korespondencijnaho biuro, szto u cerkoŭnych kruhach razbirajecca ciapier pytańnie ab tym, kab unijackaho mitrapalita hrafa Szeptyckaho pieresłać u adno z ukrainskich miest, bo wielmi zahrożeno zdaroŭje mitrapalita.

Spyn fabryk i biezrabocica.

SZTOKHOLM. 9 wialikich pradzilnych fabryk Maskwy i wakolic jaje, spynili raboty. Inszyje fabryki, jakije nie pracujuć dla uradu, apawieścili swaim rabotnikam, szto 3(16) marca tak sama spyniać raboty. U maskoŭskim pramysłowym rajonie ciapier naliczajuć 38,000 biezrabotnych; z hetaho liku pławina u Maskwie. Raspaczaćcie rabot paśla Wialikadnia, możliwaje toiki tady, kali fabryki dastanuć apał.

Areszty.

MASKWA. „Utro Rossii" pawiedamlaje s Finlandzii, szto śledawaciel Maskiewicz i prakuror Branoŭ, padniali praces suproć niekatarych palitycznych orhanizacij, winawaciaczy ich u dzierżaŭnaj zdradzie. Aresztawana bolsz 100 finlandcoŭ.

Naślednik Rasputina.

SZTOKHOLM. Pry carskim dwarе, pa śmierci Rasputina, pajawiŭsia nowy starec, sielanin Kołaba, s kałużskaj huberni. Jon nazywajecca Miciа zdabyŭ sabie u salonach adrazu sławu. Im wielmi cikawiacca. Jon wielmi kulhawy, zaikliwy i wielmi brudny. Da 30 hodu jon żyŭ jak sielanin, słyŭ za hultaja i pjanicu, paśla jon zrabiŭsia „strannikam" i „prapawiednikam". U czasie dyktatury Stołypina jon prybyŭ u Pieciarburh, ale nie na doŭha,—skora sczez adtul. Ciapier jon iznoŭ aruduje u rasiejskaj stalicy.

Z usiaho świetu.

Irlandzkaje pytańnie.

LONDON. U niżniuju pałatu irlandzkije nacyonalisty padali wymohu, kab biezadkładna było zawiedzieno samoupraŭleńnie u Irlandzii, bo toiki tady sajuzniki buduć mahczy hawaryć, szto jany stajać za prawy małych narodaŭ. Lojd-Dżordż daŭ ukłonczywy atkaz, paśla czaho nacyonalisty za swaim wierchawodam Redmandam pakinuli salu zasiedańnioŭ.

LONDON. Irlandzkaja parcija publikuje rezoluciju, u katoraj wykazywajecca żadańnie wiaści zmahańnie suproć uradu usimi sposabami. „Times" pisze z hetaj pryczyny, szto znaczе irlandzkaja parcija suzdrom pierachodzić u appazyciju. Inszyje hazety pryznajuć pastanoŭku irlandzkaho pytańnia surjoznym. Duchawienstwo stаić na staranie krajnich irlandzkich nacyonalistoŭ i rewolucijoneroŭ-synnfejneroŭ. Za aposznije dwa tydni, u Dublinie i Limeryku, aresztawana 180 ludziej.

LONDON. Centr nowaho irlandzkaho rewolucyjnaho ruchu, heto miesto Kork. Pawadyry rewolucyjnaho ruchu aresztawany i wywiezieny u Anhliju, dzie jany buduć addadzieny pad wajenny sud. Rewolucyoniery publikujuć adozwy zaklikajuczy da paŭstańnia, dziela wyzwaleńnia Irlandzii. Miż aresztawannymi znachodziacca pryjacieli, muczenika za wolu Irlandzii, Kazementa.

Irlandzkaja nacyonalnaja parcija u niżniaj pałaci, jak czuwać, manicca pieraszkadżać pracy parlamenta i zmusić raspuścić jaho.

Za zhodu.

LUGANO. U italjanskim parlamencie, socyalist Kasalini wystupiŭ enerhiczna na karyść zhody, pryczom scoyalisty jaho padtrymali wokłaskami.

Rabotniki żadajuć pierehaworoŭ ab zhodzie.

KOPENHAGA. Anhlickaja rabotnickaja parcija hatowa razwalicca na dźwie pławiny, z jakich adna stаić za wajnu, a druhaja wymahaje raspaczaćcia pierehaworoŭ ab zhodzie. Hetaja aposzniaja pławina znachodzicca pad kirunkam Snaŭdena i Makdonalda. Wialikaje sabrańnie rabotnickich suwiazej socyalistycznych orhanizacij, pry uczaśnciwie żanoczych rabotnickich suwiazlej, naznaczeno na 20-je marca. Hałoŭnym punktam narady, budzie pytańnie ab prawie żankam hałasawać. Lewaje kryło rabotnickaj partii wymahaje hetkaj pieramieny u wyborczym prawie, jakaja daść wyborczaje prawo 6 milijonam kabiet.

Ab bielhijskaje uzbiarežže.

ROTTERDAM. Anhlijcy ŭsio jeszcze nie pakinuli nadziejі wysieści na bielhijskim bierahu. Jak pawiedamlajuć s pеŭnych krynic, miż Anhlijej i Francijej jość umowa, pawodle jakoj na wypadak pieramohi nad siarednieеŭropejskimi dzierżawami, Anhlija pa zhodliwaj umowie zatrymaje czaść bielhijskaho uzbiarežža u wakolicach Blankenbert, Zebryge, Hejst i Knoche.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieszczeńnia.

9.III. Zachodni teatr:

U Szampanii iznoŭ jamczejszaja artyleryjskaja dziejacielnaść. Na zachad ad Wytszet naszy patruli uwarwalisia u anhlickije pazycii i wiarnulisia nazad s 37 pałonnymi, 2 kulamiotami i 1 minamiotam. U akolicach Sommy naszy patruli uziali 15 anhlijcoŭ. U Szampanii francuzy pamykalisia adabrać nazad pazycii, jakije my ŭziali 15 lutaho. Paśla barabannaho ahnia jany uwarwalisia u paadzinokije akopy, ale kontratakaj byli wykinuty.

U lesi, pry Awokur, naszy patruli uziali 6 pałonnych i 2 kulamioty.

Uschodni teatr:

Front erc-hercoga Jozefa: Pamiż dalinami Trotusa i Už naszy wojski uziali szturmam uzhorki Madjaros s 4-mia aficerami, 600 czeławiekami, niekolkimi kulamiotami i minamiotami.

Na inszych frontach uschodniaho teatru, biez pieramien.

U lutym my stracili 24 samaloty; worahi stracili 91 samalot s katorych, —37 u naszych rukach.

10.III. Zachodni teatr.

Francuzy attakawali naszy pazycii pry Lokur i na pałudzień ad Krapomnil, ale byli adkinuty i stracili 12 pałonnych. Na uschod ad Rens, naszy patruli uziali 14 pałonnych. U zachodnaj Szampanii, abapoł rэki Proń, szturmawali rasiejcy pad francuskaj kamandaj. Kontratakaj jany byli atkinuty. Na pałudzień ad Rypon, u bitwach my ŭziali 55 pałonnych. Na zachodnym bierazi Maas, u lesi Szepi, adbito francuskaje nastupleńnie. Na uschod ad Maas, naszy kampanii uwarwalisia u les Korjer i wiarnulisia s 6 aficerami, 200 ludźmi i 2 kulamiotami. Pry Florej, miż Maas i Mozel, uziata 15 pałonnych.

Naszy latuny zbili 6 worażych samalotoŭ i dwa balony. Parucznik Rychthofen atrymaŭ u pawietranych bitwach swaju 25 ju pieramohu.

Uschodni teatr:

Biez asabliwych bitw.

Pry ŭzlaćci szturmam Madżjaros lik pałonnych pawysiŭsia da 13 aficeroŭ 991 czeławieka, a zdobycz — da 17 kulamiotoŭ i 5 minamiotoŭ.

Makiedonski front: Niczoha nowaho.

11.III. Zahodni teatr.

Pierad naszym nowym frontam na Ankr, żywaja artyleryjskaja bitwa.

Pry Irl piachotnyje schwatki, paśla jakich nasz arjerhard, zhodna prykazu adyjszoŭ nazad, na hłaŭnyje pazycii.

Miż Awr i Oaz, paśla jaraho ahnia, francuskije nastupleńnia byli adbity.

U Szampanii francuzy razpaczali na nowa swaje attaki, suproć naszych pazycij, na pałudniowym skłonie wysaty 185 i abapoł Szampań-Fe. Nie hladzia na wialikije siły i wialikuju tratu nabojoŭ, jany byli adbity.

Uschodni teatr:

Na niekatorych adrezkach czas ad czasu ŭspychajuć bitwy.

Front Makienzena: Pałażeńnie biez pieramien.

Austryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. 8/III. Uschodni teatr: (hł. niamieck. apaw.)

Italjanski teatr: Małaja bajewaja praca. Naszy patruli uziali, na zachad ad Konstanjoli, 15 pałonnych.

WIENA. 9.III. Uschodni teatr: (hł. niamieck. apaw.)

Italjanski teatr: Biez pieramien.

WIENA. 10.III. Uschodni teatr: (hł. niamieck. apaw.).

Italjanski teatr: Rabota artyleryi i latunoŭ była żywiejszaja. Pry Giere nasza artyleryja razbiła italjanski samalot. Na Cima di Boccha, naszy patruli uziali adnaho aficera i 30 czeławiek u pałon.

Albanski teatr: Na pałudnie uschod ad Berat—sutyczki. Naaahul-że biez pieramien.

WIENA. 11.III. Uschodni teatr: (hladzi niamieck. apawieszczeńnie).

Italjanski teatr: Żywaja praca lotczykoŭ na uzbiareżnym froncі. Italjancy abkidali bombami Tryjest, Mudżyja, Izola i Piriano.

Padwodnaja wajna.

BERLIN. Dwoje italjanskich sałdatoŭ, uratawanych nami s patoplenaho italjanskaho, transportnaho karabla „Minas" wykazali, szto na tym karabli, znachodzilisia 1 hienierał, 3 pałkoŭniki, 2 Majory, i 1000 sałdatoŭ, jakije pry silnaj tady kołybi na mory, usie zatapilisia.

PARYŻ. Francuski kontr-minanosiec „Kassini", u noczy na 28 lutaho, zatopleny, torpedaj. Kamendant, 6 aficeroŭ i 100 czeławiek zatopleny; 2 aficery i 32 czeławieki uratawany.

BERLIN. 10.III. U aposznije czasy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili karabloŭ i paruśnikoŭ pajomnaściu na 42.177 tonn i aresztawali karabiel s 1.100 tonnami salitry. Karabiel heny prywiedzien u adnu z niamieckich zatok.

LONDOŬ. Nižniaja pałata. Karzon skazaŭ u swajej pramowie ab padwodnaj wajnie: „Padwodnaja wajna wielmi psuje padwoz. Zadaczy anhlickaho flotu ciažkije i pałažeńnie surjoznaje. Sposaboŭ zmahacca z niamieckaj barbarskaj padwodnaj wajnoj jeszcze nie znajszli i patrebno ucsaście usiej starany kab zmahacca s trudnaściami ciaperaszniaho momentu.

Niamiecka-Amerykański konflikt.

NJU-JORK. Taft, Ruzwelt i niekatoryje inszyje amerykanskije palityki, dawodziać, szto niamieckaja podwodnaja wajna daje prawo pastupać z jej, jak z marskim razbajnictwam.

WASZYNGTON. Senat hałasawańniem pryniaŭ prajekt zakonu, pa katoramu pierepirańniesia spyniajecca na wymohi dwoch trecich hałasoŭ.

AMSTERDAM. Pamiž Niamieczczynaj i Meksykam istnieje biazdrotny telehraf. Meksykanskaja stancija biazdrotnaho telehrafu należyć da uradu. U Złuczenych Sztatach z hetaj pryczyny panuje niepakoj. Pawodłuh czutak, pamiž Meksykam i Japonijej wiaducca pierehawory, a u Meksyku raście antyamerykanski ruch.

WASZYNGTON. S pryczyny uaružeńnia harmatami amerykanskich karabloŭ, Brajn apublikawaŭ pratest, dziela taho, szto jon dabaczaje u hetym pamanku Wilsona, stwaryć waszto-b ńiestało pryczynu da wajny z Niamieczczynaj.

Kala wajny.

BERLIN. Na zachodnym froncie ad 1 marca da 8-ho, uziaty u niawolu 333 anhlijcy i 730 francuzoŭ, zdobycz składajecca z 33 kulamiotoŭ i 25 skorastelnych hatmat.

BERLIN. U aposzniuju piatnicu worahi stracili 12 samalotaŭ. My uziali u niawolu troch anhlickich aficeroŭ lotczykoŭ. Naszy straty u hety dzień, 1 samalot.

BERLIN. Nowy aŭstryjacki naczalnik hienieralnaho sztabu Are, prybyŭ u niamieckuju hłaŭnuju kwateru dziela abmiarkawańnia buduczych operacij.

KONSTANTYNOPOL. U Persii my aczyścili miesto Hamadan, biaz bitwy. Rasiejcy niedabaczyli u toj czas naszaho adstupleńnia, a tolki praz niejki czas.

ŽENIEWA. U Francii pajawiłasia maładaja dziaŭczyna jakaja chocze, padobna Orleanskaj dziewi, wyzwolić Franciju ad worahoŭ. Heto 20 letniaja sielanka, Klara Perszo. Jana apawiedaje, szto jej jawiłasia sw. Dziewa i jana czuła hołas z nieba, jaki zaklikaŭ jaje da zbaŭleńnia baćkoŭszczyny.

Duchawienstwo atprawiło dziaŭczynu u Paryž, dzie jana znachodzicca pad nahladam kardynała i archibiskupa paryžskaho.

Spisak biełaruskich knižek.

Wiecajučy canu knihi, najlepiej prysłać hrošy napierad hetak tanniej kaštuje pierasyłka.

Knižki aznačenyje *bis* — wyjšli łacinskimi i „ruskimi“ literami.

I. Nawukowyje dastupnyje dla usich.

	Cena rub.	kp.
bis Jan Barszczeŭski, pierszy biełaruski piśmiennik. Biografičny narys R. Zemkewicza	—	20
Praktycznyje rady ab harodnictwie	—	7
Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі	—	15
bis Cukier, W. Trojcy	—	3
bis Hutarki ab haspadarcy	—	3
bis Jak ratawać uzdutuju žywiołu	—	3
bis Jak baranicca ad chalery	—	1
bis Jak rabić dobryje ramowyje wulli	—	5
bis Ziamielnaja sprawa u Nowaj Zelandii	—	3
bis Karotkaja historyja Biełarusi — Własta	—	60
Bł. Andrej Babola mučynik	—	5
Pčalina—žywiołka małaja a karyści daje mnoha	—	30
Як багацеюц чэскіе селяне	—	10
Як выбіреццэпутетоў у Гас. Думу	—	3
Na darozi da nowaho žyćcia. A. Nowiny	—	20
Alkahol	—	2
Rady dla matak	—	3
Św. Jazafat Kuncewič	—	3
Našto biełarusam hazety	—	3
Kolki słoŭ ab dziawoczaj opratcy na Biełarusi	—	10

II. Powieści, apawiedańnia prozaj.

bis Hedali, E. Ožeško	—	6
bis Kazka ab wadzie	—	3
Архіп і Лявонка, — М. Горкаго	—	8
У дому лепей. — Новіча	—	4
„Маладая Беларусь“. Сэрыя I-я сшытак 1-шы	1	—
„ „ „ „ сшытак 2-гі	1	—
bis Zbornik „Našaj Niwy“ № 1	—	15
bis Zbornik „Našaj Niwy“ № 2	—	20
Амэрыканец — А. Новіча	—	10
Бярозка і др. — Ядвігіна III.	—	5
Беларускіе казкі	—	5
Хілібэртава пакута, Амфітэатрова	—	5
Апаведаньня — Тараса Гушчы	—	10
Abrazki—Zmitraka Biaduli	—	15
„Маладая Беларусь“. Сэр. 1-шая. Сшытак 3	1	—
Колядная пісанка 1913 г.	—	10
Нёмнаў дар.—Тараса Гушчы	—	6
Тоўстае палена—Тараса Гушчы	—	5
Апаведаньня — Галубка	—	6
Праклёнышы — Л. Гвозда	—	6
Аб чым шэпацелі лісьця.		
Strażnik.—Sciopki Biryło	—	10
Wasilki. Zbornik apawiedańnioŭ Jadwihina Š.	—	30
Rodnyje zjawy. Zbornik apawiedańnioŭ T. Hušču	—	60
Nia ŭsio-ž razam jahomości—Apawiedańnie Losika	—	5
Syhnał. Apawiedańnie Haršyna	—	5
Jakim biazdolny. Pietry Biełarusa	—	10
Ruń. Zbornik apawiedańnioŭ Maksima Hareckaho	—	40
Wialikodnaja pisanka. Zbornik	—	30

III. Wierszy.

Вязанка, Я. Лучыны	—	4
bis Taras na Parnasie	—	5
Дзед Завала, Ядвігіна III	—	5
Адвечная песьня, абраз у XII зьявах Я. Купалы	—	20
Песьні жальбы, Якуба Коласа	—	30
Huślar, zbornik wieršoŭ J. Kupały	—	50
Кацярына. Т. Шэвчэнка	—	10
Жалейка. Зборнік вершоў, Я. Купалы	—	50
Pan Tadeuš, A. Mickiewiča, pierek. Marcinkiewiča	—	25
Hapon, apowieść Marcinkiewiča	—	15
Wiečarnicy, apowieść Marcinkiewiča	—	15
Ščeroŭskije dažynki, Kupała, Marcinkiewiča	—	20
Dudka biełaruskaja, M. Buračka	—	15
Batrak. Jak Jurka zabahacieŭ.—Jakuba Kołasa	—	10
Pieśni — Ciški Hartnaho	—	15
Сон на кургане—Янкі Купалы	—	50
Čyžyk Biełaruski, Haljaša Leŭčyka	—	30
Шляхам Жыцьця—Я. Купалы, с партретам аўтора	1	25
Вянок, зборнік вершоў М. Богдановіч	—	50
Apawiedańnia i lehiendy wieršam	—	25
Kantyčka. Biez aprawy 10 k., u aprawie	—	15
Прапаў чэлавек і др.—Якуба Коласа	—	5
Z rodnaho zahonu — A. Ziaziuli	—	6
Kurhannaja kwietka. Zbornik paezii K. Buiło	—	25

IV. Biełaruskije teatralnyje twory.

Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожешко	—	70
Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	—	25
Мядзведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	—	30
Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі	—	35
Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі Кропіўніцкаго	—	35
Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3 дзеях	—	60
Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі Валодзькаго	—	30
„Паўлінка“, камэдыя у 2 дзеях Я. Купалы	—	75
Snaworny Mak. Scena dla dziciaczych teatroŭ	—	10
Betlejka	—	5

V. Biełaruskije muzykalnyje twory.

Беларускі песеннік з нотамі	—	15
Biełaruskije pieśni z notami. I čašć. Sabraŭ A. Hryniewič	—	30
Biełaruskije pieśni z notami. II čašć. Sabraŭ A. Hryniewič i A. Ziaziula	—	25
Беларускіе песьні разложэные на 4 галасы; адна песьня у 4 галасох 10 к., кожны голас	—	3
Чамуж мне ня пець. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.		
bis A chto tam idzie? J. Kupały, muz. Rohoŭskaho	—	10

VI. Hadawiki.

Nasza Niwa 1906 hodu	1 r.	— k.		Nasza Niwa 1910 hodu	3 r.	— k.
„ „ 1907 „	15 „	— „		„ „ 1911 „	3 „	— „
„ „ 1908 „	5 „	— „		„ „ 1912 „	5 „	— „
„ „ 1909 „	3 „	— „		„ „ 1913 „	3 „	— „

Kalendary 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 h. pa 15 k., 1915 h. 20 k., 1916 h. pa 15 k., 1917 h. pa 20 k.

Wilnia, Zawalnaja 7. Biełaruskaja Kniharnia.

Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Łastoŭski.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. **Wydawiectwo «Homan».** **Redaktar W. Łastoŭski.**